

TRANSFERUL DE DREPT, PAS SPRE MONDIALIZARE**THE TRANSFER OF LAW, A STEP TOWARDS GLOBALISATION****Vladimir HANGA, Ioan TRIFA****Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad****Facultatea de Științe Juridice****Bd. Revoluției, nr. 94 – 96, E-mail: drept@uvvg.ro****Abstract**

The penetration into a certain society of juridical norms, elaborated in a different social environment is represented by the law transfer. The history knows many ways of realising the transfer: reception, imitation, infiltration, acception, transplantation, contacts, influence and adoption. The European Union must create a new law: the communitarian law who is going to substitute itself to the national law in the measure in which the member states are losing their legislative competence. The new European codes must contain clear, uniform and precise rules governing people and goods.

In the future, the European Union's institutions want to create a veritable ius gentium which could be transferred everywhere due to globalisation.

Key words: Roman law, Eurojeen students, transfer, woeld-wide, common law

Cuvinte cheie: dreptul roman, studenți europeni, transfer, mondializare, drept comunitar

Pătrunderea de norme juridice, elaborate într-un anumit mediu social, într-o altă societate, este un transfer de drept. Acest proces de expansiune juridică are loc prin diverse căi și urmărește diferite finalități.

Istoria cunoaște numeroase modalități de transfer: receptarea, infiltrarea, imitarea, acceptarea, transplantarea, felurite contacte, influențe, adaptări, etc.

Una din cele mai vechi modalități de transfer este cunoscută sub numele de „receptare” și se referă la folosirea dreptului roman în epoca Evului Mediu.

După căderea Romei, dreptul roman a continuat să se aplice, în concurență cu legile și practica medievală, păstrându-și însă prioritatea; în secolul al XII-lea are loc în Italia o renaștere a studiilor de drept roman. Această primă renaștere a studiilor de drept roman se leagă de activitatea marelui jurist Irnerius, care a predat la Bologna, până la finele anului 1125, principiile dreptului roman, care mai târziu vor fi cunoscute sub denumirea *Corpus iuris civilis*, așa numiții glosatori, au extins studiul textelor antice, interpretându-le totodată prin note marginale sau interlineare.

În continuare, Universitatea din Bologna a fost tot mai mult frecventată de studenții europeni, devenind un puternic centru cultural. Reîntorși în țara lor de origine, foștii studenți primeau importante sarcini, în îndeplinirea cărora ei utilizau întotdeauna normele dreptului roman. În imperiul romano-germanic, rolul acestora a fost atât de important, încât, împărații germani deveniră continuatori ai tradițiilor juridice romane și declarau că în materie legislativă sunt continuatori ai împăratului Iustinian.

Noul stat medieval romano-germanic avea nevoie de o legislație unitară, a cărei sursă se găsea în dreptul roman; așa s-a ajuns la receptarea dreptului roman, care, devenind *ius unius*

populi, constituie elementul de unitate în diversitatea cutumelor regionale. Astfel, dreptul lui Iustinian devine în Germania, la începutul secolului al XV-lea, un adevărat drept național, sub denumirea de *usus modernus pandectarum*.

În Europa răsăriteană, dreptul romano-bizantin a rămas permanent în vigoare, dar a fost mult revizuit și simplificat. În competiție cu dreptul local cutumiar, dreptul romano-bizantin își păstrează valoarea sa culturală, receptarea sa având, în câteva țări, printre care România, mai mult o valoare didactică, decât una practică.

O altă manieră de transfer este „imitarea” impusă de nevoile socio-politice ale unor țări.

Cel mai cunoscut caz - Codul Napoleon. Apariția statelor naționale, întotdeauna în căutarea unei noi legislații, a ușurat transferul celui mai perfect cod al timpului: Codul Napoleon.

Reunindu-se Țările de Jos, în anul 1830, Belgia își menține în vigoare Codul Napoleonian; Grecia, fără a reuși să-și redacteze un cod similar celui napoleonian, folosește totuși Codul lui Napoleon ca inspirație pentru legiurile sale civile din secolul XIX; România, la rândul ei, procedează la traducerea codului și cu unele prescurtări și adăugări îl pune în vigoare în 1865, iar Codul spaniol de la finele sec.XIX, lăsând să subziste dreptul obișnuielnic, se inspiră în multe privințe din Codul francez.

De o largă aplicare, s-a bucurat Codul în posesiunile franceze din America (Luisiana și Haiti), ca și în coloniile portugheze și spaniole din America de Sud. La rândul lor, Bolivia, Uruguay și Argentina, dobândind o oarecare independență și-au îndreptat atenția spre Codul Napoleonian, cu încrederea cu această lege le va ușura viitoarea lor evoluție socio-politică.

Prezent în America, Codul este prezent și în Africa (Egipt) și în Asia (Japonia). În Egipt, deși țara intră sub control englez după 1833, cultura și legislația franceză au avut o mare influență, legislația bucurându-se de o largă aplicare.

În Japonia, Codul lui Napoleon dobândește, la finele secolului al XIX-lea, odată cu dezvoltarea economică a țării, o mare autoritate doctrinară și în 1880 juristul francez Boissonade, prepară, ca președinte al unei delegații franceze, un proiect de cod civil imitat după cel Napoleonian. O influență notabilă a avut acest cod și asupra legislației olandeze, în special asupra codului din 1838.

Exemplele de transfer prin imitație sunt numeroase: astfel, codul danez din 1683 devine model pentru legislația scandinavă, iar codul german (BGB) din 1896, construit după cazuistica romana și cel elvețian (1907 și 1911) avură o notabilă influență asupra codurilor europene posterioare.

Uneori transferul devine forțat, când învingătorul își impune propriul sistem juridic, poporului învins. La rândul lor, Arieni, cucerind India, la finele celui de-al II-lea mileniu a.C.hr., impun băștinașilor normele juridice ale brahmanismului, consacrate de tradiție și de cărțile sfinte.

La rândul său, Egiptul a creat o vastă legislație, mult apreciată în lumea contemporană. Numele unor mari juriști egipteni se impun în istoria dreptului; astfel, Ramses II și Bocchoris se impun asemenea lui Iustinian; în special, rămân celebre volumele lui Bocchoris ce datează din secolul al optulea.

Mai târziu, însă, cuceririle elenistice și romane au facilitat, la rândul lor, transferul multor norme juridice create de învingători.

Cucerirea arabă a Egiptului (a.630 e.n.) a avut drept urmare islamizarea țării prin introducerea dreptului musulman; izvoarele acestui drept îl constituie Coranul, tradiția musulmană (suna), deciziile marilor juriști – între care cei mai de seamă sunt Abu Hanif, Ibi Anas și Handbal- și apoi, obiceiul, adică cutuma (*adat sau adet*)

De notat că, pretutindeni unde au pătruns arabii, dreptul musulman a înlocuit dreptul local; așa este cazul Persiei și Siriei(sec.VII), a Africii de Nord (sec. VIII), a Turkestanului, Afganistanului, Caucazului (începând din sec.VIII) și a Imperiului Otoman (sec.XIV).

Exemple de transfer forțat pot fi înmulțite; astfel, dreptul roman se impune în Galia, cucerită de Caesar, în Dacia, cucerită de Traian, iar suedezii au impus Finlandei unele norme proprii.

Uneori, transferul este consecința unor influențe politice, a unor presiuni indirecte. Așa este cazul introducerii Codului lui Napoleon în Vestfalia, Hanovra, ducatele de Baden, Frankfurt, Nassau, în unele cantoane elvețiene, în orașul liber Danzig, în ducatul Varșoviei, în regatul Napoli etc.

În toate aceste cazuri, țările respective au introdus, ele însele, Codul civil francez, în urma presiunilor făcute de diplomația franceză. Acest început de unificare legislativă poate constitui începutul unei Comunități Europene.

Sunt situații însă când, chiar și cei învinși impun propriile lor legi învingătorului. Așadar, există și un transfer impus de cei învinși. În astfel de situații, puterea militară a învingătorului cedează în fața superiorității socio-politice a celor învinși. Este cazul popoarelor migratoare de origine germanică în imperiul roman din Occident; în teritoriile în care existau atât legi germanice, cât și romane, practica folosea aproape exclusiv dreptul roman. Iată de ce, Teodoric cel Mare, regele ostrogoților, spunea: „este de neconceput ca un Roman să imite un Got, dar dacă un Got imită un Roman este util”.

O situație similară găsim în Persia, care, cucerită de Parți în anul 63 a.Chr., rămâne sub dominația acestora până în 224 p.Chr.; totuși, legile persane au rămas toate în vigoare.

De asemenea, Egiptul, cucerit de Hicsosi (anul 1700 a.Chr.) și-a păstrat neschimbată legislația națională și dimpotrivă, hicsosii biruitori au adoptat cutumele locale ale Egiptenilor.

Aceleași constatări s-ar putea face cu privire la Codul lui Hammurabi, care a recepționat în multe privințe normele legislative elaborate de populațiile băștinașe anterioare.

O altă modalitate de transfer este așa-zisa adopțiune, pe care Grecia o folosea pentru coloniile pe care le întemeia. Astfel, orașul Milet introduce dreptul grec în coloniile Histria și Tomis, iar Heraclea în cetatea Callatis. La rândul lui, orașul Chalcis pune bazele coloniei Catania în Sicilia, iar legea pe care o introduce în această colonie devine un model pentru toate așezările grecești din Sicilia.

Această modalitate de transfer este utilizată și în epocile mai noi. În secolul XVII dreptul roman olandez este introdus în colonia din Africa de Sud; în SUA este recepționat așa zisul „common law”, în Luisiana și Quebec, dreptul francez și așa-zisa Nueva Recopilacion revine în 1567 norma juridică generală în America de Sud.

Am încercat în cele de mai sus să prezentăm instituția transferului în accepțiunea cea mai largă a termenului. Putem concluziona că transferul este o instituție care a facilitat introducerea *utilitatis causa* a unor norme juridice dincolo de frontierele în interiorul cărora au luat ființă. Instituția dovedește că normele juridice nu cunosc frontiere, căci utilitatea lor socială au o valoare universală. Asemenea reguli sunt recepționate, nu dintr-un spirit de imitație, ci din considerente socio-economice.

Victoriile militare nu sunt suficiente pentru a impune legea biruitorului; era necesară o *opinio necessitatis*. Acceptarea de către învingător a legilor celui învins confirmă pe deplin această concepție.

Transferul a fost ușurat în timp de pace de către emulația dintre popoare, care, pentru a-și asigura progresul, nu ezitau să împrumute ce le era folositor.

Cunoscut din timpurile cele mai vechi, transferul de drept reprezintă un factor de progres, un mijloc de expansiune a unor norme general valabile și utile și posibilitatea reciprocă de înțelegere între popoare, care, în final, trebuie să colaboreze la progresul universal.

La începutul mileniului trei, aceste forme de transfer și-au pierdut importanța, datorită fenomenului de mondializare. Uniunea Europeană își creează un drept propriu: Dreptul comunitar, care, treptat, se va substitui drepturilor naționale, în măsura în care statele își pierd competența lor legislativă.

Noul drept comunitar, desigur, va respecta regulile permanente ale dreptului stabilit în textul roman: *honeste vivere* (a trăi în cinste), *alterum non laldere* (a nu vătăma pe altul), *suum cuive tribuere* (a da fiecăruia ce i se cuvine).

Concluzii

Noile coduri europene trebuie să cuprindă norme clare, uniforme și precise, referitoare la persoane și bunuri. În același timp, urmează să asigure pentru un timp oarecare și în anumite limite unele reguli ale dreptului cutumiar care mai pot rămâne, câtăva vreme, în vigoare.

În viitor, dreptul european va fi un adevărat *ius gentium* care, în temeiul mondializării, va deveni aplicabil în întreaga planetă.

Bibliografie

1. Cornil, G., *Droit romain, aperçu historique sommaire*, Bruxelles, 1921
2. Dekkers, R., *Le droit privé des peuples*, Bruxelles, 1953
3. Gaudemet, J., *L'année sociologique XXVII / 1976*
4. Hanga, V., *Istoria generală a statului și dreptului*, I București 1958
5. Hanga, V., *Mari legiuitori ai lumii*, Ed. II, București 1994
6. Trifa, I., *Napoleon și Codul său civil*, "Studii de Știință și Cultură", Anul II, Nr. 3.4, 2006